

GEVINSTEN VED AT TAGE LAVTLØNSJOB FOR DAGPENGEMODTAGERE

Dette notat belyser gevinsten ved at tage et lavtlønsjob for dagpengemodtagere. Det fremgår, at en enlig dagpengemodtager på maksimale dagpenge (der bor til leje) med 0-3 børn får reduceret sit rådighedsbeløb 28 til 441 kr. om måneden ved at tage et lavtlønsjob på 115 kr. i timen. Problemstillingen er relevant, bl.a. fordi ledigheden ikke skal falde meget, før der begynder at være mangel på arbejdskraft. Og i den situation bør der være incitament til at tage de job, der slås op. Desuden er der siden 2000 nedlagt ca. 100.000 industriarbejdspladser. Det kan derfor være relevant for tidligere industriarbejdere at tage lavtlønsjob, indtil der opstår muligheder for et nyt industrijob eller et andet bedre betalt job. Dette er der ikke økonomisk tilskyndelse til. I beregningerne er der taget hensyn til bl.a. indkomstskat og boligstøtte. I beregningerne er desuden antaget transportomkostninger på 500 kr. om måneden, selvom Økonomi- og Indenrigsministeriet har estimeret, at transportudgifterne til og fra arbejde i gennemsnit udgør 900 kr. for fuldtidsbeskæftigede. Her antages lavere transportomkostninger ud fra en betragtning om, at personer i lavtlønsjob bruger færre penge på transport. Det fremgår også af notatet, at Danmark har en høj kompensationsgrad for lavtlønnede sammenlignet med andre sammenlignelige lande, ligesom dagpengeperioden er lang. Det kan overvejes at sænke dagpengene for at øge tilskyndelsen til at tage et arbejde. F.eks. ville en reduktion af dagpengene med 10 pct., svarende til 1.800 kr. om måneden (ca. 1.100 kr. efter skat) medføre, at tab i rådighedsbeløb ved at tage et lavtlønsjob ville blive vendt til en gevinst. Derudover kan man overveje at sænke dagpengeperioden fra 2 til 1½ år eller fra 2 til 1 år, når væksten i dansk økonomi tager til. Reduktionen i dagpengeperioden fra 2 til 1½ år skønnes at medføre en beskæftigelsesstigning på 4-6.000 personer og en forbedring af den strukturelle offentlige saldo på 1½ mia. kr., mens en reduktion til 1 år forventes at øge beskæftigelsen med 12-15.000 personer. Her udgør budgetforbedringen ca. 3½ mia.kr.

Dette notat belyser incitamentet til at tage et lavtlønsjob for en enlig dagpengemodtager (der bor til leje) med 0-3 børn. De maksimale dagpenge udgør i 2014 ca. 216.000 kr. om året (inklusive ATP-indbetaling fra staten på 4.320 om året) eller ca. 18.000 kr. om måneden. Et lavtlønsjob til 115 kr. i timen indbringer ca. 223.000 kr. om måneden (inkl. ATP) eller godt 18.600 kr. For at belyse gevinsten ved at tage et job, skal der tages hensyn til indkomstskat, boligstøtte, transportomkostninger mv. Nedenfor ses forskelsbeløbet ved fulde dagpenge sammenlignet med et lavtlønsjob. Beregningerne er foretaget på Økonomi- og Indenrigsministeriets familietypermodel.

Rådighedsbeløb for en enlig på maksimal dagpengesats og lavtlønsjob (115 kr./t), 2014-regler								
	Ingen børn		1 barn		2 børn		3 børn	
	Dagpenge	Fuldtidsarbejde	Dagpenge	Fuldtidsarbejde	Dagpenge	Fuldtidsarbejde	Dagpenge	Fuldtidsarbejde
Arbejdstimer/uge	0 timer	37 timer	0 timer	37 timer	0 timer	37 timer	0 timer	37 timer
Bruttoløn	0	223.420	0	223.420	0	223.420	0	223.420
Dagpenge	216.220	0	216.220	0	216.220	0	216.220	0
Indkomst i alt	216.220	223.420	216.220	223.420	216.220	223.420	216.220	223.420
Arbejdsmarkedsbidrag	0	17.614	0	17.614	0	17.614	0	17.614
Skat	56.908	49.023	56.608	45.062	56.308	44.762	56.308	44.762
Indkomst efter skat	159.312	156.783	159.612	160.743	159.912	161.043	159.912	161.043
Husleje	44.768	44.768	59.690	59.690	67.152	67.152	70.882	70.882
Vand, varme, el	11.885	11.885	16.051	16.051	18.716	18.716	20.644	20.644
ATP, A-kasse, fagforening, efterløn	23.563	20.323	23.563	20.323	23.563	20.323	23.563	20.323
Forældrebetaling til dagtilbud	0	0	0	0	0	0	0	0
Transportudgifter	0	6.000	0	6.000	0	6.000	0	6.000
Samlede udgifter	80.215	82.975	99.304	102.064	109.430	112.190	115.089	117.849
Boligstøtte	6.720	6.720	23.352	24.648	34.488	35.784	41.592	41.592
Børnerelaterede ydelser	0	0	39.864	39.864	71.372	71.372	109.528	109.528
Rådighedsbeløb*	85.817	80.527	123.524	123.192	156.342	156.009	195.943	194.315
Rådighedsbeløb pr. md.*	7.151	6.711	10.294	10.266	13.028	13.001	16.329	16.193
Forskelsbeløb	-441		-28		-28		-136	
Nettokompensationsgrad	1,04		1,00		1,00		1,01	

Kilde: Egne beregninger på Økonomi- og Indenrigsministeriets familietyppemodell.

Anm.: Forskelsbeløbet er beregnet som gevinsten ved at tage et job målt på det månedlige rådighedsbeløb. Kompensationsgraden er beregnet som forholdet mellem rådighedsbeløbet for en dagpengemodtager og rådighedsbeløbet ved fuldtidsarbejde. Der er set bort fra eventuelle arbejdsmarkedspensioner, da de dels ikke påvirker, hvor meget man har til rådighed hver måned, og dels kan føre til modregning i de offentlige ydelser, man kan få som pensionist.

Enlige uden børn får reduceret rådighedsbeløbet med 440 kr. om måneden ved lavtlønsjob

Rådighedsbeløbet for en enlig dagpengemodtager med maksimale dagpenge og uden børn reduceres med ca. 440 kr. om måneden, hvis vedkommende tager et lavtlønsjob til 115 kr. i timen. Reduktionen i rådighedsbeløbet skyldes bl.a., at der skal betales arbejdsmarkedsbidrag på 8 pct. af lønindkomsten (men ikke af dagpengene). Herudover er der transportomkostninger til og fra arbejde svarende til 500 kr. om måneden. Økonomi- og Indenrigsministeriet har estimeret, at transportudgifterne til og fra arbejde i gennemsnit udgør 900 kr. for fuldtidsbeskæftigede. Her er antaget godt halvdelen heraf ud fra den betragtning, at personer i lavtlønsjob i gennemsnit bruger færre penge på transport. I modsat retning trækker, at dagpengemodtagere indbetaler et bidrag til ATP (på 180 kr. om måneden), der er større end det fuldtidsbeskæftigede indbetaler (90 kr. om måneden).

Enlige med 1 og 2 børn får reduceret rådighedsbeløbet med 28 kr. om måneden

Ser man på en enlig med 1 eller 2 børn, udgør det månedlige tab i rådighedsbeløb ca. 28 kr. ved at tage et lavtlønsjob frem for at være på dagpenge. Det er lidt mindre end for dagpengemodtageren, der ikke har børn. Når tabet ved et lavtlønsjob i dette tilfælde er mindre, skyldes det primært det ekstraordinære jobfradrag for enlige forsørgere (indført ved skattereformen i 2012) samt boligsikringen. Da personen i lavtlønsjobbet har en mindre indkomst efter arbejdsmarkedsbidrag end dagpengemodtageren, modtages typisk mere i boligsikring. Dette gør sig særligt gældende, når vi ser på forsørgere, hvis boligsikring er større.

Enlige med 3 børn får reduceret rådighedsbeløbet med 136 kr. om måneden ved lavtlønsjob

Ser man på en enlig med 3 børn er det månedlige tab i rådighedsbeløb på 136 kr. Det er lidt højere end hvis man har 1 eller 2 børn. Det skyldes, at der er loft over, hvor meget man kan modtage i boligstøtte.

Relevans af beregninger

Traditionelle analyser af forskelsbeløb finder, at stort set alle dagpengemodtagere har en positiv gevinst ved at tage et job. Disse analyser tager udgangspunkt i Centraladministrationens estimerede lønninger. For hver eneste dagpengemodtager har ministerierne estimeret, hvor meget vedkommende kan tjene, såfremt han tager et job. Disse estimerede lønninger ligger for de fleste langt over 115 kr. i timen, og gevinsten ved at tage et job bliver derfor større. Imidlertid kan der være mange situationer, hvor det er relevant at tage et lavere betalt job. F.eks. er der siden 2000 nedlagt ca. 100.000 industriarbejdspladser. Det kan derfor være relevant for tidligere industriarbejdere at tage et lavtlønsjob, indtil der opstår muligheder for et nyt industrijob eller et andet bedre betalt job. Desuden er der mulighed for, at en forestående konjunkturfremgang vil indebære, at der begynder at opstå mangel på arbejdskraft. I den situation er det vigtigt, at der er tilskyndelse til at tage de job, der slås op. Som eksempel kunne man forestille sig en industriarbejder, som bliver afskediget i et yderområde i Danmark. Her kan det være svært at finde et tilsvarende industrijob, og derfor kan et lavtlønsjob i den lokale Brugs eller på nabogården være de relevante alternativer, især på kort sigt.

Danmark har høj dagpengesats for lavtlønnede

Kompensationsgraden (dvs. disponibel indkomst når man er på dagpenge i forhold til disponibel indkomst i job) ligger den højt i Danmark i forhold til andre lande, når man betragter personer med lav indkomst (2/3 af gennemsnitsindkomsten). Det fremgår af nedenstående tabel, at kompensationsgraden for en person med en indkomst på 2/3 af gennemsnitslønnen udgør 88 pct. Det er højere end i sammenlignelige lande som Finland, Sverige, Tyskland, Holland og Storbritannien. 2/3 af gennemsnitslønnen svarer til en timeløn på ca. 140 kr. i timen. En løn på 115 kr. i timen udgør lidt over halvdelen af gennemsnitslønnen på ca. 210 kr. i timen¹. Det bemærkes også, at Økonomi- og Indenrigsministeriet mener, at man har et forholdsvis svagt incitament til at tage et job, hvis man har en kompensationsgrad på over 80 pct.

Kompensationsgrad for dagpengeberettigede enlige med to børn, 2011			
	67. pct. af gns. fuldtidsløn	100 pct. af gns. fuldtidsløn	150 pct. af gns. fuldtidsløn
Danmark	88	67	52
Finland	73	66	57
Norge	92	86	64
Sverige	74	55	43
Tyskland	48	37	27
Holland	69	68	54
Storbritannien	33	28	20

Kilde: De økonomiske råd på baggrund af EU-kommissionen

Danmark har fortsat en lang dagpengeperiode

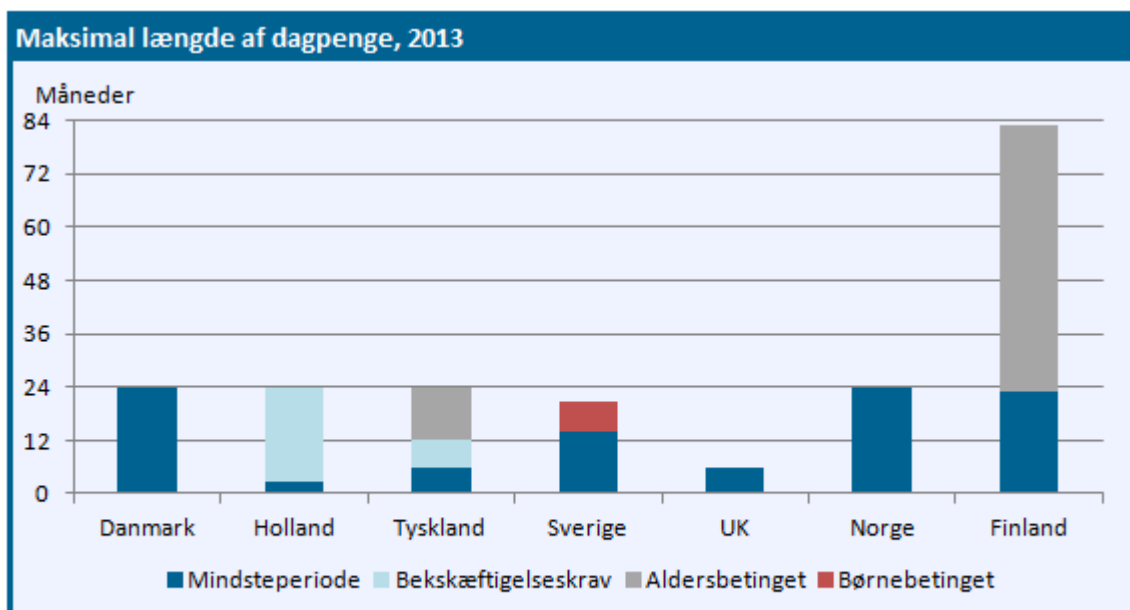
Det fremgår nedenfor, at Danmark fortsat har en relativt lang dagpengeperiode, i forhold til sammenlignelige lande. Sammen med Norge og Finland har Danmark den længste generelle dagpengeperiode. I 2016 nedsættes den maksimale dagpengeperiode til 2 år i Holland. En sådan dagpengeperiode kræver i Holland en lang forudgående beskæftigelsesperiode. I Sverige er den generelle dagpengeperiode kortere end i Danmark. Men ledige med børn har her en længere dagpengeperiode end andre, så den i alt bliver knap 2 år. I Finland², Tyskland og Holland kan man få dagpenge i længere tid, hvis man er ældre. Men dagpengeperioden kommer ikke over 2 år.

¹ Taxing Wages 2012-2013, OECD. Lønnen er opjusteret med lønstigningen opgjort i Økonomisk Redegørelse maj 2014

² I Finland kan personer, som mister dagpengeretten efter de er fyldt 59 år, få forlænget dagpengeperioden ind til de er 65 år.

Arbejdsmarkedsydelse - en de facto forlængelse af dagpengeperioden

Det bemærkes, at regeringen midlertidigt har indført en arbejdsmarkedsydelse på op til 2 år for personer, der opbruger den almindelige dagpengeperiode på 2 år. Ydelsen udgør 60 pct. af højeste dagpengesats for ikke-forsørgere og 80 pct. for forsørgere (uafhængigt af ægtefælleindkomst og familieformue). Ydelsen skal efter planen udløbe i juli 2016. Arbejdsmarkedsydelsen indebærer en de facto forlængelse af dagpengeperioden (hvor den forlængede periode foregår til en lavere sats). Såfremt arbejdsmarkedsydelsen gøres permanent efter 2016 (og den får en varighed på op til 2 år), vil det indebære en reduktion i den strukturelle beskæftigelse i størrelsesordenen 5-6.000 fuldtidspersoner³.

Anm: I Norge er dagpengeperioden 52 uger for personer med en indkomst under 163.144 kr. (2013 valutakurs).

Kilde: Arbejdspapir 2014:2 'Understøttelse ved ledighed i syv lande', De Økonomiske Råd

Genoptjeningskrav

I forbindelse med Genopretningsaftalen i 2010 blev det besluttet at øge genoptjeningskravet i dagpengesystemet. Tidligere var kravet, at man inden for 3 år skulle have haft ½ års ordinær beskæftigelse for at genoptjene ret til at komme tilbage i dagpengesystemet. I forbindelse med Genopretningsaftalen blev beskæftigelseskravet øget til 1 år (1924 timer) i løbet af 3 år.

Ifølge de Økonomiske Vismænd har ledige i Danmark længere tid (3 år) til at indfri kravet end i andre lande. Den lange periode til opfyldelse af kravet gør det nemmere for personer med begrænset tilknytning til arbejdsmarkedet at optjene ret til dagpenge. Beskæftigelseskravet svarer til 4 måneders beskæftigelse pr. år (i løbet af 3 års-perioden). I Sverige indebærer beskæftigelseskravet, at en person skal have været beskæftiget i seks måneder med mindst 80 timer pr. måned i en periode på et år, mens der i Danmark udelukkende er krav til den samlede beskæftigelse over tre år⁴. Derfor er det ikke entydigt, om genoptjeningskravene er strammest i Danmark eller i Sverige. I Sverige kan man genoptjene dagpengeretten ved 6 måneders beskæftigelse, men man har kun 12 måneder til det. I Danmark skal man arbejde i 12 måneder,

³ Svar til Folketinget fra Finansministeriet

<http://www.ft.dk/samling/20121/almdele/fiu/spm/312/svar/1063398/1264457.pdf>

⁴ Afsnittet med international sammenligning af genoptjeningsret bygger på Arbejdspapir fra de Økonomiske Vismænd <http://dors.dk/graphics/Synkron-Library/Publikationer/Arbejdspapirer/Underst%F8ttelse.pdf>

før man kan få dagpenge igen, men man har 3 år til det (3 gange så lang tid som i Sverige). I Holland og Tyskland giver en lang forudgående beskæftigelse ret til understøttelse i længere perioder, end hvis den ledige har kortere forudgående beskæftigelse.

I Norge er retten til dagpenge ikke bestemt af længden af den forudgående periode i beskæftigelse, men afhænger alene af indkomsten i tidligere år.

Det er blevet foreslået, at man reducerer genoptjeningskravet i Danmark fra 1 til ½ år. Ifølge Finansministeriet vil det reducere beskæftigelsen med ca. 2.000 personer⁵ og svække de offentlige finanser med 0,7 mia. kr.

I debatten fremføres det, at det nuværende genoptjeningskrav betyder, at personer ikke søger og tager job med kort varighed. Det forekommer ikke logisk, da korttidsjob også tæller med i det nuværende genoptjeningskrav på 1 års beskæftigelse inden for 3 år. Hvis ledige siger nej til at søge job med kortere varighed, kan det indikere, at tilskyndelsen til at arbejde er for lav, fordi dagpengene er for høje.

Opsamling og policy-forslag

Det fremgår ovenfor, at personer på maksimale dagpenge får reduceret deres rådighedsbeløb ved at tage et lavtlønsjob. I en periode hvor bl.a. industriarbejdspladser nedlægges, kan det være relevant for tidligere industriarbejdere at tage lavtlønsjob, indtil der opstår muligheder for et nyt industrijob eller et andet bedre betalt job. Dette er der ikke økonomisk tilskyndelse til. Siden 2000 er industribeskæftigelsen faldet med 29 pct., svarende til 123.000 personer (fra 420.000 personer i 2000 til 297.000 personer i 2013). I 2013 faldt industribeskæftigelsen med godt 4.500 personer. Det fremgår også af notatet, at Danmark har en høj nettokompensationsgrad for lavtlønnede i forhold til sammenlignelige lande. Det kan overvejes at sænke dagpengene for at øge tilskyndelsen til at tage et arbejde. F.eks. kan dagpengene reduceres med 10 pct., svarende til 1.800 kr. om måneden (ca. 1.100 kr. om måneden). Det ville betyde, at tabet i rådighedsbeløb ved at tage et lavtlønsjob ville blive vendt til en gevinst. Det estimeres øge beskæftigelsen med 14.000 personer⁶ og forbedre de offentlige finanser med ca. 4 mia. kr. En anden mulighed er at sænke dagpengeperioden fra 2 til 1½ år eller fra 2 til 1 år, når væksten i dansk økonomi tager til. Reduktionen i dagpengeperioden fra 2 til 1½ år medfører en beskæftigelsesstigning på 4-6.000 personer og en forbedring af den strukturelle offentlige saldo på 1-1½ mia. kr.⁷, mens en reduktion til 1 år forventes at øge beskæftigelsen 12-15.000 personer. Budgetforbedringen udgør ca. 3½-4 mia.kr.⁸ Det danske arbejdsmarked er kendetegnet ved en stor jobomsætning, svarende til godt 500.000 jobskift om året. Det svarer til, at ca. 20 pct. af de beskæftigede skifter job hvert år⁹. Det er mere end i de fleste andre lande¹⁰. Det underbygger det hensigtsmæssige i at reducere dagpengeperioden. Da der er relativt mange jobåbninger på det danske arbejdsmarked¹¹, kan man forvente, at ledige hurtigere finder job.

⁵ Svar på Finansudvalgets spørgsmål nr. 3 (Alm. del) af 3. oktober 2012 stillet efter ønske fra Frank Aaen (EL). <http://www.ft.dk/samling/20121/almdel/fiu/spm/3/svar/916543/1174316.pdf>

⁶ Det er antaget, at en reduktion af dagpengesatsen på 10 pct. reducerer ledigheden med 0,5 pct. point, hvilket er i overensstemmelse med regeringens regneprincipper, jf. Finansudvalgsspørgsmål nr. 420, 14. august 2013.

<http://www.ft.dk/samling/20121/almdel/FIU/spm/420/svar/1074746/1282349/index.htm?samling/20121/almdel/FIU/spm/420/svar/1074746/1282349/index.htm>

⁷ Svar til Folketinget <http://www.ft.dk/samling/20121/almdel/fiu/spm/277/svar/1063396/1264452/index.htm>

⁸ Svar til Folketinget <http://www.ft.dk/samling/20121/almdel/fiu/spm/277/svar/1063396/1264452/index.htm>

⁹ Finansredegørelse 2014

¹⁰ Økonomisk Redegørelse december 2012

¹¹ Økonomisk Redegørelse december 2012, Økonomi- og Indenrigsministeriet